

Sygn. akt III APo 8/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 września 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący - Sędzia: SA Magdalena Kostro-Wesołowska

Sędziowie: SA Grażyna Kornas

SO del. Ewa Stryczyńska (spr.)

Protokolant: sekr. sądowy Marta Brzezińska

po rozpoznaniu w dniu 18 września 2014 r. w Warszawie

sprawy obwinionej H. P. (1)

z udziałem Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Edukacji Narodowej w W.

na skutek odwołania H. P. (1)

od orzeczenia Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej dla (...) przy Ministrze Edukacji Narodowej w W.

z dnia 27 lutego 2014 r. sygn. akt OKDN.121.14.2013.

uchyla zaskarżone orzeczenie oraz poprzedzające go orzeczenie Komisji Dyscyplinarnej dla (...) przy Wojewodzie (...) z dnia 17 stycznia 2013 r. nr (...). (...).21.2012(...), znosi postępowanie od dnia 30 listopada 2012 r. i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Komisji Dyscyplinarnej dla (...) przy Wojewodzie (...).

Sygn. akt III APo 8/14

UZASADNIENIE

Obwiniona H. P. (1) w dniu 1 kwietnia 2014r. wniosła odwołanie od orzeczenia Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej dla (...) przy Ministrze Edukacji Narodowej w W. z dnia 27 lutego 2014r., którym utrzymane w mocy zostało orzeczenie Komisji Dyscyplinarnej dla (...) przy Wojewodzie (...) z dnia 17 stycznia 2013r., którym obwinionej wymierzono karę dyscyplinarną określoną w art.76 ust.1 pkt 1 ustawy Karta Nauczyciela, to jest karę nagany z ostrzeżeniem.

Skarżąca wskazała, że nie jest winna zarzucanego jej czynu, tj. nie dopuściła się przemocy fizycznej wobec ucznia T. P.. Podkreśliła również, że swoim zachowaniem nigdy nie naruszyła godności wykonywanego zawodu ani obowiązków wynikających zawodu nauczyciela. W ocenie obwinionej „kuriozalne” jest przyjęcie, przez organy dyscyplinarne obu instancji stopni stanowisko, że okolicznością potwierdzającą przyznanie się do zarzucanego jej czynu było przeproszenie ucznia za swoje zachowanie.

Dalej skarżąca wskazała, na dwie konkretnie określone osoby, jako dążące do zdyskredytowania jej w różnorodnych formach. W jej ocenie dopuściły się one manipulacji rodzicami jednego z uczniów

oraz szeregu innych działań, których konsekwencją jest niniejsze postępowanie dyscyplinarne. Zdaniem obwinionej powierzchowna ocena dokonana przez komisje dyscyplinarne w jej sprawie jest krzywdząca.

H. P. (1) wniosła o uniewinnienie od zarzucanego jej czynu.

Orzeczeniem z dnia 17 stycznia 2013r. Komisja Dyscyplinarna dla (...) przy Wojewodzie (...) uznała H. P. (1) winną zarzucanego jej jednego z czynów, to jest stosowania przemocy psychicznej wobec ucznia T. P. i wymierzyła obwinionej karę nagany z ostrzeżeniem. Komisja pierwszej instancji uzasadniając orzeczenie stwierdziła, że akta postępowania dyscyplinarnego, jak również zaprotokołowane zeznania samej obwinionej jednoznacznie wskazują, że dopuściła się ona zarzucanego jej czynu, to jest stosowania przemocy psychicznej wobec T. P. - ucznia Zespołu Szkół Publicznych w J., poniżając go. Pozostałe zarzuty, stawiane przez Rzecznika Dyscyplinarnego budziły wątpliwości. Zgromadzone w sprawie dowody nie wskazały jednoznacznie na popełnienie przez obwinioną zarzucanych jej czynów. Podczas rozprawy dyscyplinarnej nie dokonano konkretnych ustaleń, istniały duże rozbieżności między zeznaniami obwinionej, która nie przyznała się do stawianych jej zarzutów, a zeznaniami osób poszkodowanych oraz świadków. Organ dyscyplinarny zwrócił ponadto uwagę na nienaganny dotychczas przebieg pracy zawodowej obwinionej, jej osiągnięcia i otrzymane nagrody.

Orzeczeniem z dnia 27 lutego 2014r. Odwoławcza Komisja Dyscyplinarna dla (...) przy Ministrze Edukacji Narodowej, na skutek odwołania obwinionej H. P. (2), utrzymała w mocy orzeczenie Komisji Dyscyplinarnej dla (...) przy Wojewodzie (...) z dnia 17 stycznia 2013 r.

Zaskarżonym orzeczeniem H. P. (1) została uznana winną tego, że stosowała przemoc psychiczną wobec T. P. - ucznia Zespołu Szkół Publicznych w J., poniżając go. Czynem tym uchybiła godności zawodu i obowiązkom nauczyciela określonym w art. 6 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2014 r. poz. 191 ze zm.), za co w myśl art.75 ust. 1 w/w ustawy podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej i na podstawie art. 76 ust. 1 pkt 1 powołanej ustawy została jej wymierzona kara nagany z ostrzeżeniem.

W uzasadnieniu organ dyscyplinarny drugiej instancji wskazał, że Rzecznik Dyscyplinarny dla (...) przy Wojewodzie (...) we wniosku o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego z dnia 22 listopada 2012r. obwinił H. P. (1) o uchybienie godności zawodu nauczyciela oraz obowiązkom, o których mowa w art. 6 Karty Nauczyciela polegającym na znęcaniu się fizycznym - biciu uczennicy A. S. i Ł. K. i psychicznym - poniżaniu uczennicy K. S. i ucznia T. P.. Komisja Odwoławcza wskazała, że od powyższego orzeczenia obwiniona złożyła odwołanie. Zwróciła się w nim o uniewinnienie jej z zarzucanego czynu. Podniosła także, że została zniszczona psychicznie i fizycznie, co już stanowi dla niej karę.

Odwoławcza Komisja Dyscyplinarna dla (...) przy Ministrze Edukacji Narodowej stwierdziła, że nie ma wątpliwości co do winy H. P. (1), która przyznała się do incydentu w czasie lekcji z uczniem T. P.. Skład orzekający zwrócił uwagę na fakt, że obwiniona miała świadomość nagannego zachowania się wobec chłopca, niezgodnego z ogólnie przyjętymi normami, czego dowodem jest fakt wyrażenia żalu w związku z zaistniałym zdarzeniem i przeproszenia ucznia oraz jego rodziców. Wobec powyższego organ odwoławczy, po przeprowadzeniu postępowania odwoławczego uznał, że H. P. (1) uchybiła obowiązkom nauczyciela i orzekł jak w sentencji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Odwołanie obwinionej okazało się skuteczne, prowadząc do uchylenia zaskarżonego orzeczenia, choć nie z przyczyn w nim podniesionych.

Zgodnie z art. 77 ust. 5 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2014 r. poz. 191 ze zm.) w sprawach dyscyplinarnych dotyczących nauczycieli od prawomocnych orzeczeń odwoławczych komisji dyscyplinarnych przy ministrze właściwym do spraw oświaty i wychowania stronom przysługuje odwołanie do właściwego, ze względu na miejsce zamieszkania obwinionego, sądu apelacyjnego - sądu pracy i ubezpieczeń społecznych w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia wraz z uzasadnieniem. Stosownie do brzmienia ust.5a art.77 do rozpatrzenia odwołania stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o apelacji.

Określone w ustawie - Karta Nauczyciela - zasady prowadzenia postępowania dyscyplinarnego, wolą ustawodawcy, zostały doprecyzowane aktami wykonawczymi rangi podustawowej. Jak stanowi bowiem art. 85 wymienionej ustawy minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, w drodze rozporządzenia, określa skład i właściwość komisji dyscyplinarnych dla nauczycieli, zasady i tryb ich powoływania, wyznaczania składów orzekających, powoływania rzeczników dyscyplinarnych i obrońców oraz tryb postępowania dyscyplinarnego i wykonywania kar dyscyplinarnych i ich zatarcia.

W wykonaniu tego obowiązku ustawowego wydane zostało rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie komisji dyscyplinarnych dla nauczycieli i trybu postępowania dyscyplinarnego z dnia 22 stycznia 1998r. (Dz. U. Nr 15, poz. 64). Ustawą z 18 lutego 2000r. o zmianie ustawy Karta Nauczyciela oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 19, poz. 239, dalej jako ustawą zmieniającą) dokonano nowelizacji dotychczasowego stanu prawnego. Zgodnie z art. 16 ustawy zmieniającej do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w ustawie, o której mowa w art. 1 (to jest ustawie z dnia 26 stycznia 1982r. - Karta Nauczyciela), zachowują moc dotychczasowe przepisy wykonawcze w zakresie, w jakim nie są sprzeczne z ustawą, nie dłużej jednak niż przez okres 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy .

Wskazana ustawa weszła w życie 6 kwietnia 2000r. (zob. art. 18 ustawy). Zgodnie zatem z dyspozycją art.16 przepisy wykonawcze wydane do ustawy Karta Nauczyciela, w tym powołane rozporządzenie z dnia 22 stycznia 1998r., utraciły zatem moc z dniem 6 października 2000r.

Należy podkreślić, że ustawodawca nie dokonał żadnej dyferencjacji aktów wykonawczych wydanych na podstawie delegacji zawartych w ustawie - Karta Nauczyciela - objętych zakresem art. 16 ustawy zmieniającej. Literalna wykładnia tego przepisu prowadzi zatem do jednoznacznego wniosku, że wszystkie akty rangi rozporządzenia (oraz ewentualnie inne akty wydane na mocy delegacji ustawowej zawartej w Kartce Nauczyciela) utraciły moc obowiązującą z dniem 6 października 2000 r. Powołany art. 16 odwołuje się bowiem jedynie do „ustawy, o której mowa w art. 1”, w którym wskazano jedynie Kartę Nauczyciela (jako całość), bez rozróżnienia na poszczególne jej jednostki redakcyjne, rozdziały, czy instytucje, będące źródłem delegacji ustawowych do wydawania aktów wykonawczych.

Kwestia oceny mocy obowiązującej rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie komisji dyscyplinarnych dla nauczycieli i trybu postępowania dyscyplinarnego z dnia 22 stycznia 1998 r. była dotychczas przedmiotem analizy w orzecznictwie sądów, prowadzącej do różnych wniosków. Warto w tym miejscu przytoczyć stanowisko Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, który w uzasadnieniu postanowienia z dnia 24 września 2009r., (sygn. akt III APa 13/09) wyraził pogląd zbieżny z reprezentowanym powyżej, uznając, że komisje dyscyplinarne orzekające na podstawie nieobowiązującego w okresie ich działania rozporządzenia z dnia 22 stycznia 1998r. w sprawie komisji dyscyplinarnych dla nauczycieli i trybu postępowania dyscyplinarnego (Dz. U. Nr 15,

poz. 64 ze zm.) nie są w ogóle umocowane do działania co prowadzi do wniosku, że ich skład jest sprzeczny z przepisem prawa, co prowadzi do nieważności postępowania dyscyplinarnego. Sąd Apelacyjny w Poznaniu wyraził w motywach tego orzeczenia pogląd, że nie może budzić wątpliwości, że w/w rozporządzenie utraciło moc z dniem 6 października 2000 r. z uwagi na treść art. 16 ustawy z dnia 18 lutego 2000 r. o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 19, poz. 239). Ustawodawca w przepisie art. 16 tej ustawy odwołał się do ustawy, o której mowa w art. 1, a zatem nie ma żadnych wątpliwości, że chodzi o ustawę z dnia 26 stycznia 1982r. - Karta Nauczyciela. Dlatego też taki zapis obejmuje całą ustawę - Karta Nauczyciela i nie jest konieczne wymienianie poszczególnych przepisów ustawy, czyli w tym wypadku art. 85, który zawiera delegację ustawową dla ministra do powołania komisji dyscyplinarnych (OS A (...) - 87). Podobne stanowisko zajął Sąd Apelacyjny w wyroku z 6 lutego 2004r. w sprawie o sygn.akt III APo 1/03 (LEX 518046).

W ocenie Sądu Apelacyjnego w Warszawie w niniejszym składzie, któremu znane są inne zapatrywania na powyższą kwestię (m.in. powołane w uzasadnieniu w/w postanowienia Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 24 września 2009r.), nie jest możliwa inna wykładnia wskazanych przepisów. Rolą ustawodawcy jest wszakże takie stanowienie przepisów prawa aby ich interpretacja nie nastroczała tak dalece idących wątpliwości i rozbieżnych ocen co do zagadnień podstawowych, gdyż odnoszących się do ich mocy prawnej. W szczególności dotyczyć to winno zagadnień związanych z tak ważkimi sprawami życiowymi jak zawodowa odpowiedzialność dyscyplinarna. Regulacje te, noszące niewątpliwie charakter sankcyjny (zbliżony charakterem do norm prawa karnego), mające niezwykle istotny wpływ na życie zawodowe obywateli, nie mogą budzić żadnych wątpliwości co do zakresu ich stosowania.

Przenosząc powyższe rozważania na okoliczności rozpatrywanej sprawy wskazać należy, że w istocie nie obowiązywał akt prawny będący fundamentem powołania organów dyscyplinarnych rozpoznających sprawę obwinionej H. P. (2). Komisje dyscyplinarne obu instancji działały zatem bez podstawy prawnej zarówno w odniesieniu do reguł powołania tych organów dyscyplinarnych jak i prowadzenia przez nie postępowania (zarówno na etapie postępowania wyjaśniającego jak i przed organem orzekającym obu instancji).

Konstatacja powyższa prowadzi do daleko idących konsekwencji. Zgodnie z art. 77. ust. 1 i 2 ustawy Karta Nauczyciela w sprawach dyscyplinarnych nauczycieli orzekają w pierwszej instancji komisje dyscyplinarne przy wojewodach dla nauczycieli wszystkich szkół na terenie województwa, a drugą instancję w sprawach dyscyplinarnych nauczycieli stanowi odwoławcza komisja dyscyplinarna przy ministrze właściwym do spraw oświaty i wychowania (...). Ponadto zgodnie z art. 79 ust. 1 organ, przy którym została powołana komisja dyscyplinarna, wyznaczy, w drodze zarządzenia, dla każdej komisji dyscyplinarnej rzecznika dyscyplinarnego i odpowiednią liczbę jego zastępców z grona podległych sobie pracowników.

Ustawa kreuje zatem zrab instytucji nauczycielskiego postępowania dyscyplinarnego (powołując organy dyscyplinarne – komisje, rzecznika dyscyplinarnego i jego zastępców) nie doprecyzowując jednak tak ważkich kwestii jak ustalanie składu tych organów. Oczywiście jest stwierdzenie, że nie jest możliwe działanie organów bez obsadzenia ich konkretnymi osobami, co pozostawione zostało materii aktów wykonawczych, nie wydanych, jak należy przyjąć, na mocy delegacji ustawowej.

Rozważania te prowadzą zatem do wniosku, że skład organów dyscyplinarnych rozpoznających sprawę obwinionej H. P. (1) sprzeczny był z przepisami prawa. Sprzeczność ta przejawiała się w powołaniu do ich składu osób, bez żadnego umocowania prawnego. Uchybienie to, w ocenie Sądu, istniało od dnia 30 listopada 2012 r., czyli od dnia wydania postanowienia o wszczęciu

postępowania dyscyplinarnego przez Komisję Dyscyplinarną dla (...) przy Wojewodzie (...) na skutek wniosku Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego z dnia 22 listopada 2012r.

W ocenie Sądu Apelacyjnego stan ten wypełnia przesłankę z art. 379 pkt. 4 k.p.c. tj. poprzez wydanie orzeczenia przez organ, którego skład był sprzeczny z przepisami prawa, co skutkuje nieważnością postępowania. Zgodnie zaś z art. 378 § 1 k.p.c. Sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji, jednak w granicach zaskarżenia bierze z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Pomimo zatem nie powołania się przez skarżącą na powyższe okoliczności Sąd Apelacyjny uwzględnił je z urzędu z uwagi na skutek prowadzący do nieważności postępowania.

W myśl art. 386 § 2 k.p.c. w razie stwierdzenia nieważności postępowania sąd drugiej instancji uchyla zaskarżony wyrok, znosi postępowanie w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazuje sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny w Warszawie uchylił orzeczenia komisji dyscyplinarnych obu instancji i zniósł postępowanie od dnia 30 listopada 2012 r., przekazując sprawę do rozpoznania organowi pierwszej instancji, skoro nieważnością dotknięte jest przedmiotowe postępowanie od momentu jego wszczęcia.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny w Warszawie orzekł jak w sentencji.

Sędziowie: Przewodniczący

(...)

(...)